

ROMUDENŃ

Gbē sīnda pínki bi durunnakeriime 1:1-3:20

Lákū Luda dì tó yā bo kúnwo nna nà 3:21-4:25

Kunna gbē dufunŃ ũ Kirisi gūn 5:1-8:39

Yā kū Luda ten wetε IsarailanŃ musu 9:1-11:36

YesudenŃ yākenaa 12:1-15:13

Pɔlu fɔkpammanaa 15:14-16:27

Pɔlu fɔkpana RomudenŃa

¹ Makū Pɔlu, Kirisi Yesu zòbleri, Luda ma sisi à ma díte a zìri ũ, baaru nna

² kū à gīnake à a lé sè a annabinŃne ò kè a yān kpàri ũ.

³⁻⁴ A Né Yesu Kirisi ó Dikiri yāme baaru nna pì ũ. A bisāsirike gūn à bò Dauda buri gūmmε. A ludaninike gūn a bona gan mé à m̀wεε kū gbānao kū Luda Néme a ũ.

⁵ Kirisi ma gba zé màgõ de a zìri ũ buri sīnda pínkinε, de ò le ò a náani ke ò gõ a yāmarinŃ ũ, de à tó bo.

⁶ Á kú gbē kū Yesu Kirisi n sísí à n sέnŃ té se.

⁷ Ma takada díkīna kèáre, ákōnŃ Romude kū Luda yeái à á sísí a gõ a gbēnŃ ũ pínki. Luda ó De kū Dikiri Yesu Kirisio gbēke keáre, à á gba aafia.

⁸ Káaku gīa ma Luda sáabu kè Yesu Kirisi gāi á pínki yā musu, kū á ludanaanikenaa dà anduniala pínki yāi.

⁹ Tó maten adua ke gɔrŃ sīnda pínki, á yā dì sāmáguro. Ludame ma sèedade ũ. Àpiin maten doi kū nèse mèn doo mateni a Né yā baaru kpá.

10 Madigõ wé kea à zé kekemene lákū à yei nà de mà le mà su á gwa sà.

11 Wésinaále ni teni ma de manamana, de mà le mà Luda Nini gba ke daágu á zīnipetena yāi,

12 de á ludanaanikena kū ma póo le à ó baadi gba swèè.

13 Ma gbẽno, má ye àgõ dõ kū madigõ goro dite gèn baaakõ mà su á gwa,* de mà a zī gbè e á té lákū ma è buri pāndenõ té nà, akū ari tera mádi zé ero.

14 Girikiyāmarinõ kū Girikiyāmarisarinõ n pínki, dõrinõ kū dõrisaridenõ n pínki, n yā gõ ma yā ũ.

15 Abire yāi ma mèè wà mà baaru nna pì kpá ákõnõ Romudenõne se.

16 Madì wé'i kū kū baaru nna pì yāoro,† àkūme gbāna kū Luda dī gbē kū òteni a náani kenõ sura bao ũ, atēnsa Yudanõ, n gbera buri pāndenõ.

17 Baaru nna pì dī owere lákū Luda dī tó yā bo kúnwo nna nà. À de ludanaanikena yā ũ adome, lákū ò kè Luda yān nà ò pì: Gbē kū Luda tò yā bò kāao nna a náani kū àten ke yāi nigõ kun.

Bisāsirinõ bi taaridenõme Luda kīnaa

18 Zaa musu Luda dī a pofēna kipa bisāsiri kū n vānikena dī zé zõ yāpuranenõa n pākpaina kū n vānikenaao yāi.

19 Yā kū oni fõ ò dõ Luda yā musu utenañero, Luda mé à yā pì bõñe gupuraa.

20 Zaa goro kū à andunia kàte, a gbāna kū àdi lākaro kū a ludakena kū òdi e kū wéoro bò gupuraa a zīnõ gūn swáswa. A yā mé à tò bisāsirinõ kutekena Vĩro.

* 1:13 Zīr 19:21 † 1:16 Maa 8:38

21 Ò Luda dŕ, ama òdi bèere líne a zéa ò a sáabu kpáro. Ní laasunnŋ kè pã, akū ò gò gusiran ní mìsari yãì.‡

22 Ò ní zĩda dìte ãndõrinŋ ũ, akū ò gò yõnkŋnŋ ũ.

23 Òdi kúte bisásiri kú òdi ganŋ kú bãnŋ kú nõbŋnŋ kú pŋ kú òdi táa o kú kùaonŋ takane Luda kú àdi garŋ gẽne ũ.

24 A yã má à tò Luda ní kpá gbãsíkenaai, de ò wé'isariyã ke kú kŋo, lákū òdi a ni de ní nèsee gũn nà. §

25 Ò Luda yãpurade lilin kè kú ékeo. Òdi donyĩ ke Luda pŋkenanŋne ò donyĩ Luda kú à pŋ sĩnda pínki kè gẽne ũ. Arubarikaden a ũ gŋrŋ sĩnda pínki! Aami.

26 Abire yãì Luda ní kpá wé'isariyã nidenaana. Bee ní nŋgbẽnŋ yã kú òdi ke lilin kè kú yã kú òdi keeroo.

27 Leme se gŋgbẽnŋ, ò yã kú òdi ke kú nŋgbẽnŋo tò, òdi lukakŋi. Gŋgbẽ kú gŋgbẽo dì wé'isariyã ke kú kŋo, òdi a gbè le ní zĩdaa ní sãtena lén.

28 Lákū odi we ò zè kú Luda dŋnaaoro nà, akū à ní laasun kè lékperε, de ò yã kú à de ò keeronŋ ke.

29 Yã vãni sĩnda pínki pèkerem̄ma: Nèsee pãsí, wákū, ñnikena kŋo, nèsegŋba vĩna kŋo, gbẽdenaa, fitii, gbẽblena kú manafikikenaao. Kŋrŋmŋtŋdenŋme ní ũ,

30 gbëyakarinŋ, Luda iberenŋ, gbẽ takikerinŋ, yògŋdenŋ, ñadãrinŋ, vãni laasunlerinŋ, de kú dao yãdarisarinŋ,

31 mìsaridenŋ, náanisaridenŋ, gbëyãkerisaridenŋ, wẽndasaridenŋ.

32 Ò dŕ kú Luda dìte kú yã bire taka kèrinŋ kà ò ní dede, ama òdi ze kú a kenanŋ adoro, òdi té ká a kèrinŋgume dŋ.

‡ 1:21 Efe 4:17-18 § 1:24 Zab 81:12

2

Luda ni yákpate ke a zéa

¹ Abire yáì m̀k̀n k̀ ǹd̀ì gb̃e p̃ande taari e, ń kutekena ṽiro. Tó n gb̃e p̃ande taari è, n n z̃ida dà ỹamme,* zaakū m̀k̀n gb̃etaari'eri ǹd̀ì ke le se d̀o.

² Ó d̃s k̀ Luda yákpatekena k̀ yá bire taka k̀erino kun a zéame.

³ M̀k̀n k̀ ǹd̀ì yá bire taka k̀erino taari e, akū ǹd̀ì ke se, nten da ńni bo Luda yákpatekenan yá?

⁴ Ke nten d̀oke k̀ Luda nnakennena z̃ok̃o k̀ a menao k̀ a s̀uruome? ń d̃s k̀ Luda teni a nna kenne de ń n ñese lit̃e ỹainloo?

⁵ N s̃agb̃ana k̀, ńdi ñese litero, nten p̃f̃e kakaranỹi ari Luda p̃f̃ekipamma g̃o z̃i, tó Luda yákpatekenaa k̀ gb̃e a zéa b̀o gupuraa.

⁶ Ani fina bo baadine a yákenaaa.†

⁷ Gb̃e k̀ òten gakuri k̀ b̀ereeo k̀ m̀evanasario wete, akūs̃ òten yá mana ke k̀ menaono ni w̃endi k̀ àdi l̀akaro le.

⁸ Gb̃e k̀ ń z̃ida p̃oyeina ten dońne are ò g̀i yápurai ò té yá ṽanino s̃s, Luda ni p̃f̃e k̀ p̃et̃eo kipańma.

⁹ W̃et̃amma k̀ w̃aw̃ao ni yávanikeri s̃inda p̃inki le, at̃ensa Yudano, ń gbera buri p̃andeno.

¹⁰ Luda ni yámanakeri s̃inda p̃inki gba gakuri k̀ b̀ereeo k̀ aafiaao, at̃ensa Yudano, ń gbera buri p̃andeno.

¹¹ Zaakū Luda di gb̃eke wé gwaro.

¹² Gb̃e k̀ à durunna k̀ Musa doka d̃snaa sari ni kakate le doka p̃i sari. Gb̃e k̀ à durunna k̀ nana doka p̃i oĩ s̃s, Luda ni yákpate ke k̃ao doka p̃i musume.

* **2:1** Mat 7:1-2 † **2:6** Zab 62:12

13 Adi ke gbẽ kũ àten doka ma kũ são mé à mana Ludanero. Gbẽ kũ àten zĩ kea mé ani bo mana.

14 Tó buri kũ ò Musa doka dõrono yã kũ à k̄s s̄loo kè kũ ñ zĩdao, ò doka vĩ ñ zĩdaame.

15 Òten m̄were kũ yã kũ à kú doka p̄i gũn kú ñ nèsemme. N̄ laasun teni a yãpura o d̄o, zaakũ ñ laasun mèn doru, a ken̄o d̄i ñ da yãn, a ken̄o d̄i ñ bon.

16 Lem̄e yãkpatekeḡoro zĩ Luda ni yãkpate ke kũ bisāsirin̄o yã kũ à utena ñ nèsen musu Kirisi Yesu ḡai, lākũ baaru nna kũ maten kpá ò nà.

Yudan̄o bi dokadarisarin̄ome

17 M̄ok̄on̄ Yuda inaa, n ze kũ n Yudakeo, ñ Musa doka náani vĩ, nteni ãa d̄a kũ Ludao.

18 N̄ Luda p̄oyenyĩna d̄s kũ yã k̄e à zé v̄io, kũ ò doka p̄i dàdanne yãi.

19 Nteni da ñ de v̄inan̄o wéde ũ, gbẽ kũ ò kú gusira gũnn̄o fitila ũ,

20 wésiraden̄o yãdanneri ũ, gbẽ dufun̄o kyódari ũ. Nteni da Luda dokame d̄õna kũ yãpurao mì ũ.

21 M̄ok̄on̄ kũ ndi yã da gbẽ p̄anden̄one, b̄oyãi ndi da n zĩdaneroo? N p̄i òsun kp̄ani oro, m̄ok̄on̄ ndi o se yá?

22 Ndi pi òsun zina kero, akũ ndi ke se yá? Ndi t̄anan̄o gya bo, akũ ndi ñ kpé p̄on̄o kp̄ani o se yá?

23 Ndi ãa d̄a Luda doka musu, akũ n doka p̄i danasari d̄i Luda tó yaka.

24 Zaakũ á yãin buri p̄anden̄o d̄iḡo Luda tó v̄ani sí lākũ ò kè Luda yãn nà.

25 Tó ñ Luda doka kũna, akũ t̄z̄s̄ àre v̄inne. Tó ñdi a yã da s̄oro, ñ l̄ēlē kũ gȳof̄or̄oden̄ome.

26 Tó gyɔfɔɔde Luda dokano kūna, Luda ni gyɔfɔɔde pì gwa lɛɛɛ kũ gbẽ kũ à t̃ò z̃òoroo?

27 Bee tó ñ doka takada pì kūna, akūs̃ ñ t̃òz̃na, tó ñdi doka pì daro, gyɔfɔɔde kũ à yã pì kūna ni tó yã danla.

28 Kunna Yuda ũ yãpura bi m̃ebarayãno, lɛmɛ t̃òz̃na yãpura bi m̃ebarayãn sero.

29 Kunna Yuda ũ yãpura bi ñesegũnyãmɛ, lɛmɛ do t̃òz̃na yãpura bi ñesegũnyãmɛ se. Luda Nini z̃ĩmɛ, adi ke doka takada yãno. Luda mé àdi gbẽ bire taka sáabu kpá, adi ke bisãsirinlo.

3

1 Karana kpaten dena Yuda ũ ṽĩ? Àre kpaten t̃òz̃na ṽĩ?

2 À karana ṽĩ z̃òk̃ yã s̃inda pínki gũn. Káaku gĩa Luda a yã ñáñ ñ òĩmɛ.

3 Kũ ñ gb̃ekeñ náani ṽĩro, bón abirekũ ṽĩ? Ñ kunna náani sari ni Luda náani gboro yá?

4 Oi! Lɛnlo! À tó Luda g̃ yãpura ṽĩ, bee kũ gb̃ẽ s̃inda pínki bi ékɛdemɛ, lákũ ò k̃ Luda yãn nà ò pì: Tó n yã ò, n yã nig̃ zé ṽĩ,

tó n yãkpatɛ k̃ kũńwo, n yã ni ble.*

5 Tó ó ṽanikɛ di Luda manakɛ bo gupuraa, bó yãn óni oo? Óni pì Luda ṽani kũ àdi p̃f̃ẽ kipawá yãin yá? Maten o lán bisãsiri onaa bàmɛ.

6 Oi! Lɛnlo! Tó Luda yãzɛ ṽĩro, à k̃ dera ani f̃õ à yãkpatɛ ke kũ anduniaoo?

---

* 3:4 Zab 51:4

7 Gbēke ni pi, tó a ékεε ten Luda náani kara, akūsō àteni a tó bo, bóyāi ani yā daala lán durunnakerii bàa?

8 Tó n ò le nteni pi ò yā vāni ke, yā mana ni bon. Gbēkeno ma tó vāni sì ò pì len madì o le. Luda yādanlana kō sì kūńwo.

Gbēke manaro

9 Tò! Ókōno Yudanō ó sànan yá? Lenlo fá! Zaakū ma Yudanō kū buri pāndenō bōbo n̄ dàn n̄ pínki kò, n̄ pínki bi durunna zòno me.

10 Ò kè Luda yān ò pì:
Gbēke manaro, bee mèn do.

11 Laakaride ke kunlo, Luda ki weteri ke kunlo.

12 Ò sāsā n̄ pínki ò gò dōro sari,
yāmanakeri ke kunlo, bee mèn do.†

13 N̄ kòto de lán mira wēnaa bàme.

Òdi lénna keńne,
n̄ légbε bi pitiko seweme,‡

14 yā ĩni kū gbēkanaao n̄ lé pà.§

15 Ò wāna kū gbēdenaao,

16 òdi suńyĩ kū kisirao kū wétammao,

17 ò aafia zé dōro,

18 n̄ wé dìgō Luda wé'i vīro.**

19 Ó dō kū Luda doka pínki de gbē kū ò na doka pì cōno pó ũme, de gbē sīnda pínki lé gō nakōana, andunia gbē sīnda pínki gō taaride ũ Luda kīnaa.

20 Zaakū gbēke ni bo mana Luda kīnaa doka pì kūna yāiro.†† Luda doka mé àdi tó ò durunna dō.

Deran Luda di tó yā bo kūńwo nna nà

† 3:12 Zab 53:1-3   ‡ 3:13 Zab 5:9, 140:3   § 3:14 Zab 10:7

** 3:18 Zab 36:1   †† 3:20 Zab 143:2, Gal 2:16

21 Deran Luda di tó yā bo kũńwo nna nà bò gupuraa sà, lákũ a yā kěna Musa doka kũ annabino takadano gũn nà. Adi ke a doka kũna yānlo.

22 Luda di tó yā bo kũńwo nna Yesu Kirisi náanikena yāime. Gbē kũ àteni a náani ke sında pínki pómē. Gbēke bona adoro,

23 zaakũ baadi durunna kè, ò kĩa Luda gakurii.

24 Luda di tó yā bo kũńwo nna gba ũ a gbēke yāi kũ Kirisi Yesu kũ à n b́o gbānao.

25 Àkũmē Luda kpà durunna kútekebo ũ gbē kũ òteni a aru náani kenone, de à mó baadi pínkinē kũ adì yā ke a zéaame. À mena yā, adi durunna zĩno yā daro,

26 akũ à mòńne tera kũ adì yā ke a zéa. Deran Luda di yā ke a zéa nán gwe, akũs̄ òdi tó yā bo kũ Yesu náanikerino nna.

27 Bisāsirino ni f̄s̄ ò ãa dā d̄o yá? Abirekũ ni sí kero. B́oyāii? Zaakũ à de zĩkena dokaa yā ũro, Yesu naanikena yāme.

28 Zaakũ ma è yā di bo kũ gbēo nna Yesu náanikena yāime, zĩkena dokaa baasi.

29 Luda bi Yudano Ludame ntēne yá? Buri pāndenō Ludan seroo? Ee, buri pāndenō Ludame d̄o.

30 Zaakũ Luda mèn dome. Ani tó yā bo kũ gbē kũ à t̄o z̄o nna a náani kũ àten ke yāime, akũs̄ ani tó yā bo kũ gyf̄r̄o deo nna a náani dokōno p̄i musu.

31 Óten doka da ṕoke ũro ludanaanikena yāin yá? Lenlo, óten gbāna kpáaame.

4

Yā b̀o kũ Ibrahĩo nna ludanaanikena yāi

¹ Ókōno Yudano, óni o derame ó dizi káaku Ibrahĩ yã musuu?

² Tó Luda tò yã bò kãao nna yã kũ à kè yãì, de à à ìadáyã lè, ama adi f̄s à d̄a Luda arero.

³ Deran ò ò nà Luda yãnn? Ò pì Ibrahĩ Luda náani kè, akũ Luda tò yã bò kãao nna a náani kũ à kè yãì.*

⁴ Fĩnabona zĩkeriine bi gbẽkekennenaanlo, a ísimmame.

⁵ Bee tó gbẽ ten yãke kero, tó àten Luda kũ àdi tó yã bo kũ taaridenò nna náani ke, Luda ni tó yã bo kãao nna a náani kũ àten ke yãì.

⁶ Dauda gbẽ kũ Luda tò yã bò kãao nna yãkekenea sari arubarikalena yã ò à pì:

⁷ Arubarikadenon gbẽ kũ Luda pó kù ñ taarinola à ñ durunnaò kèímmanò ù.

⁸ Arubarikaden gbẽ kũ Dikiri ni a durunna yã daro ù.†

⁹ Arubarika bire bi gbẽ kũ à t̄ò z̄ò póm̄e ado yá, ke gyɔfɔɔde póm̄e dɔ? Ò pì Luda tò yã bò kũ Ibrahĩo nna, kũ à a náani kè yãì.

¹⁰ Deran Ibrahĩ de gɔɔ kũ Luda tò yã bò kãao nnaa? À t̄z̄ona yá ke gyɔfɔɔdem̄e? Adi t̄z̄o, gyɔfɔɔdem̄e.

¹¹ Akũ à t̄ò z̄ò sèeda ù, kũ Luda tò yã bò kãao nna a gyɔfɔɔdekegɔɔ yãì.‡ Len à de gyɔfɔɔde kũ Luda tò yã bò kũñwo nnanò dizi ù le ñ pínki ñ ludanaanikena yãì.

¹² À de gbẽ kũ ò t̄ò z̄onò dizi ùm̄e dɔ. Adi ke ñ t̄z̄ona yãinlo, kũ ò té ó dizi Ibrahĩ gèsegb̄ei yãime kũ à

* **4:3** Naa 15:6, Gal 3:6 † **4:8** Zab 32:1-2 ‡ **4:11** Naa 17:10

Luda náani kè a gyɔfɔrɔdekegɔrɔa.

Deran Ibrahim Luda náani kè nà

¹³ Luda lé sè Ibrahimē kū a burinɔ à pì, andunia ni gɔ́ ñ pɔ́ ũ. § Adi ke a doka kūna yāinlo, kū Luda tò yā bò kāao nna a náani kū à kè yāime.

¹⁴ Tó gbē kū ò doka kūnanɔ mé oni kí ble, akū ludanaanikēnaa àre vīro, akūsɔ́ Luda lésēnaa kè pāpā, **

¹⁵ zaakū doka dì su kū Luda pɔfēome. Gu kū doka kunlo, taari dīgɔ́ kú gwero.

¹⁶ A yāi pɔ́ kū Luda a lé sè lena bi a náanikēna yāme, de àgɔ́ de a gbēke yā ũ. Lésēnaa pì sɔ́ bi Ibrahim buri pinɔ́ pómē ñ pínki, adi ke gbē kū ò Musa doka kūna ntēnenonlo, kū gbē kū òtēn Luda náani ke lán Ibrahim bānɔme do. Ibrahim bi ó pínki dizime. ††

¹⁷ À de ó dizi ũ Luda kīnaa, lākū ò kè Luda yān nà. Luda pì a a dīte buri dasinɔ́ dizi ũ. Ibrahim Luda kū àdi wèndi kpá gèncɔ́ à tó pɔ́ kū ò kun yāronɔ́ gɔ́ kun ‡‡ náani kè.

¹⁸ À Luda náani kè à wé dò pɔ́ kū gbēke wé dairoi, akū à gè buri dasinɔ́ dizi ũ lākū Luda òne nà à pì, lemē a burinɔ́ nigɔ́ de le. §§

¹⁹ Ibrahim kà lán wè basɔro taka bà. Bee tó à laasun lè a gɔ́gbēkebɔsaria kū Sara né'isɔ́ tatanaao, a ludanaanikēna dí busaro. ***

²⁰ Adi sika ke lé kū Luda sèneero, adi gí Luda náani keiro, akū à gbāna lè a ludanaanikēnaaa à Luda tó bò,

---

§ 4:13 Naa 17:4-6, 22:17-18, Gal 3:29   ** 4:14 Gal 3:18   †† 4:16
Gal 3:7   ‡‡ 4:17 Naa 17:5   §§ 4:18 Naa 15:5   *** 4:19 Naa 17:17

²¹ zaakū à dǝ kū à yā futena vīro, Luda ni fǝ à lé kū à sèε pì ke.

²² Abire yāin Luda tò yā bò kāao nna.

²³ Òdi yā bona kāao nna pì kē a yāi adoro,

²⁴ ò kē òkōnŃ kū Luda ni tó yā bo kūoo nnanŃ yāime dŃ, òkōnŃ kū óten Luda kū à ó Dikiri Yesu fùte bona gan náani kenŃ.

²⁵ Luda a kpàmma de à le à ó taarinŃ kēwεε yāime, akū à a fùte kū wèndiio, de yā le à bo kūoo nna yāi.

5

Kena nna kū Ludao

¹ Lákū Luda tò yā bò kūoo nna nà a náani kū óten ke yāi, ó nna kāao sà ó Dikiri Yesu Kirisi gāi.

² A náanikenaa gūn o zé lè a gāi o gē Luda gbēke kū ó kúoo pì gūn, akū óten pŃnna ke kū Luda gakuri kū ó wé dŃiio.

³ Adi ke abiren adoro, óten pŃnna ke kū ó warikenaao dŃ, zaakū ó dǝ kū wari dī su kū menao,

⁴ mena dī su kū dà manao, dà mana dī su kū tãmaaao,

⁵ tãmaa sǝ àdi ó néro, zaakū Luda a yenyī dà ó nèsen a Nini kū à ó gbá gāi.

⁶ Ó gbānasarike gūn Kirisi gà òkōnŃ yāvānikerinŃ gēne ũ gŃŃ kū Luda dītea.

⁷ Gana gbē mana gēne ũ aragaro. Ke gbēke ni we à ga gbē mana gēne ũ gwεε,

⁸ akū Luda mŃwεε daran á yewái nà, zaakū ó durunnadeke gūnn Kirisi gà ó gēne ũ.

⁹ Lákū yā bò kūoo nna nà sà a aru yāi, a ó sina Luda pŃfēa a gāi sika vī dŃ yá?

10 Yā ó ñni kũ Ludaome, akũ o ke kãao nna a Né gana yāi. Lákũ o ke kãao nna nà sà, ó surabana a kunna wèndiio yāi sika vī dɔ yá?

11 Adi ke adikĩname adoro, óten pɔnna ke kũ Ludao dɔ ó Dikiri Yesu Kirisi kũ à tò o ke kãao nna gāi.

Kirisi yā lekõana kũ Adamuo

12 Gbē mèn do yāin durunna gè andunia gũn,* akũ durunna ga ì.† Lemε dɔ ga kú gbē sīnda pínkia, kũ gbē sīnda pínki durunna kè yāi.

13 Durunna kú andunia gũn de Musa doka gõ gé su. Gɔɔ kũ doka kunlo, Luda dí durunna yā daro,

14 ama sɛna zaa Adamua ari à gèε pé Musaa ga kí blè gbē sīnda pínkia, bee gbē kũ odí durunna ke lán Adamu sātɛna bàronɔ. Adamu bi gbē kũ ani su takamε.

15 Ama Luda gba ni sí lekõa kũ Adamu taarioro, zaakũ lákũ gbẽnɔ gà dasi nà Adamu ado sātɛna yāi, Luda gbẽke kũ a gbao kũ à kà gbẽnɔa dasi Yesu Kirisi ado gbẽke yāi de abirekũla.

16 Luda gba ni sí lekõa kũ gbē mèn do durunna p̄ioro. Taari mèn do p̄i mé à sù kũ yākpatɛkenaa, akũ yā vùte bisāsirinɔa. Taarinɔ sù kũ Luda gbao, akũ yā bò kũ gbẽnɔ nna.

17 Lákũ Adamu ado taari mé à tò ga sù à kí blè nà, Yesu Kirisi ado yā kũ à sùo zókõ de abirekũla. Abire yāi gbē kũ Luda gbẽke kèñne, kũ à tò yā bò kũñwo nna gba ùnɔ ni kí ble wèndii gũn.

18 Abire yāi lákũ taari mèn do p̄i tò yā vùte buri sīnda pínkia nà, lemε dɔ yāmanakɛna mèn do p̄i dì tó buri sīnda pínki bo mana le ò wèndi le.

* 5:12 Naa 3:6 † 5:12 Naa 2:17

19 Lákū gbē mèn do sāgbāna mé à tò gbēnŃ gǝ durunnadenŃ ũ dasi nà, lεmε dŃ gbē mèn do yāmana ni tó gbēnŃ bo mana dasi.

20 Doka sù de taari le àgŝ kara yāimε. Ama kū durunna kàra, Luda gbēke kàra de abirekūla.

21 Lákū durunna kíblenaa sù kū gao nà, len dŃ Luda gbēke kíblenaa ò tó ò bo mana le, ò wǝndi kū àdi lákaro le ó Dikiri Yesu Kirisi gāi.

6

Kunna Kirisi gūn

1 Óni o deramεε? Óni gí ògŝ durunna ke de Luda gbēke le àgŝ karan yá?

2 Oi! Lenlo! ÓkŝnŃ kū ó de gènŃ ũ durunna yā musu, à kè dera ónigŝ kpé ògŝ durunna ke dŃŃ?

3 ÓkŝnŃ kū o da'ite kè Kirisi Yesu pŃ ũnŃ, á dŝ kū ó lεεε kāao a ga gūnloo?

4 O ga kāao da'itekεnaa gūn, ò ó vī kāao de ògŝ kú kū wǝndi dufuo, lákū Kirisi bò gan kū a De gbāna gakurio à kun nà.*

5 Lákū o gŝ kāao mè dokŝnŃ ũ a ga gūn nà, len óni gŝ kāao le a vunaa gūn se.

6 Ó dŝ kū ó dà zī gà kāao lía, de ó mè durunnade kakate òsun zò ble durunnanε doro,

7 zaakū gbē kū à gàa bò durunna yāmmε.

8 Lákū o ga kū Kirisio nà, ó a náani vī kū ónigŝ kú kāao dŃ.

9 Ó dŝ lákū Kirisi bò gan nà, ani ga doro, ga gbāna vīa doro.

---

* 6:4 KŃl 2:12

10 Zaakū gana kū à gà, à gà durunna yā musu gèn dome, konna kū à kun tera sō, à kun Luda pò ũme.

11 Len ákōno se, à á zīda dite gēno ũ durunna yā musu le, ániḡō kun Luda pò ũ Kirisi Yesu gūn.

12 Abire yāi àsun tó durunna kí ble á mè kū ani gaa á dà vāni doáre are doro.

13 Àsun á mēguke kpá durunnaa vānikēbo ũro. À á zīda kpá Ludaa gbē kū ò bò gan ò kunnō ũ, à á mēgunō kpáa yāmanakēboŋō ũ.

14 Àsun tó durunna ḡō gbāna vīáwa doro, zaakū á na doka oīro, séde Luda gbēke.

Yāmanakēna zòno

15 Deran gwee? Lákū ó kú doka oī doro nà, séde Luda gbēke oī, óniḡō gí durunna ken yá? Oi! Lenlo!

16 Á dō kū tó a á zīda kpà gbēa átēn mī natēne, á de ade zò ũroo? Tó durunna a á zīda kpāa, áni game. Tó a mī natē Ludane sō, áni bo mana.

17 O sáabu kē kū Ludao, zaakū durunna zònoŋ á ũ yā, akū a mī natē yā kū ò dàáre zéazeane kū nēse mēn doo.

18 A bo durunna yān, a ḡō yāmanakēna zòno ũ.

19 Matēn yā pì o lákū bisāsiri yā'onaa bà á gbānasarike yāime. Lákū a á mēgunō kpà yā pāpākena kū yā vānio zòno ũ a yā vāni kē nà, len tera do à á mēgunō kpá manakēna zòno ũ de á konna ḡō adona.

20 Kū á de durunna zòno ũ yā, á bàka kú kū yāmanakēnaaoro.

21 Àre kpatēn a lè yā kū a kē yā kū à kēáre wé'iyā ũ terano musuu? Yā pìno lakana bi game.

²² Tera sà lákū a bo durunna yān nà áten do Ludai, á àreen kunna adona ũ, a lakana sō bi wèndi kū àdi láraromε.

²³ Durunna làada bi game, ama gba kū Luda dàwεε kunna ó Dikiri Kirisi Yesu gūnn wèndi kū àdi láraro ũ.

7

Ó kú Musa doka ɔ̃ doró

¹ Ma gbēnɔ, maten yā oáre lán gbē kū ò Musa doka dōnɔ bà. Á dō kū doka iko vī gbēa gɔɔ kū à kun kū wèndiionloo?

² Len doka pì nɔzāre yī a zāne le gɔɔ kū à kun kū wèndiio. Tó a zā gà, akū doka pì di poroa.

³ Gɔɔ kū a zā kun, tó à gō gō pānde pó ũ, oni pine zinakeriime. Tó a zā game sō, doka pì pòroaan gwe. Tó à gō gō pānde pó ũ sà, abirekū bi zina yāme doró.

⁴ Len ákōnɔ se ma gbēnɔ, a ga doka musu Kirisi mēe gāi, akū a gō gbē kū à vù gan pì pó ũ, de ò le ò karana le Luda pó ũ.

⁵ Kū ó dàa dòwεε are yā, doka mé à tò durunna ni ó kū ó mēe gūn, akū o karana lè ga pó ũ.

⁶ Tera sà o ga pó kū à ó kū zò ũ pì yā musu, o bo dokan, akū óten do Ludai a Nini zé dufu gūn, adi ke doka takada zé zī gūnlo.

Doka kū durunnao

⁷ Óni pì deramεε? Luda doka bi durunna yá? Lenlo fá! Doka pì mé à tò ma durunna dō. Tó doka dí pì òsun pó ni deroro,* de má dō deran pónidena ògō de nàro.

---

* 7:7 Bon 20:17

⁸ Durunna zeki lè Luda yāditēnaa pīia, akū à tò pó sīnda pínki ni ma kū. Zaakū má doka dōro, durunna demēne yāke ūro.

⁹ Má kun yā doka sari, ama kū ma yāditēnaa pīi mà, durunna vù in,

¹⁰ akū ma ga. Yāditēna kū à de à wēndi kpáma pīi sūmēne kū gao.

¹¹ Durunna zeki lè yāditēnaa pīia, akū à kèke à ma de yā pīi gāi.

¹² Leme doka pīi kunna adona, akūsō Luda yāditēnaa pīi kunna adona, à zé vī akūsō à mana.

¹³ Yā mana mé à tò ma ga yá? Lenlo fá! De durunna le à bo gupuraa, à ga imēne yā mana gāi, de ò durunna dō durunna ū yāditēnaa pīi gāi.

Zìkana kū durunnao

¹⁴ Ó dō kū doka pīi bò Luda kīnaame. Makū sō, dàden ma ū, má na durunna oī.

¹⁵ Madìgō yā kū maten ke gbá dōro, zaakū madì yā kū má ye mà ke kero, yā kū má ye mà keron madì ke.†

¹⁶ Tó yā kū ma kè dí kō sí kū ma poyeinaaoro, ma we kū doka pīi mana.

¹⁷ Adi ke makū mé maten kero, durunna kū à kú ma gūmmē.

¹⁸ Má dō kū yā mana kú ma gūnlo, ma dà manaro. Madìgō ye mà yā mana ke, ama madì fō mà kero.

¹⁹ Yā mana kū má ye mà ke, madì kero. Yā vāni kū má yeiron madì ke.

²⁰ Tó yā kū má yeiron maten ke, adi ke makū mé maten kero, durunna kū à kú ma gūmmē.

---

† 7:15 Gal 5:17

21 Ma è tó má ye mà a mana κε, a vāni mé àdi domene arε.

22 Luda doka mé àdi kemene nna ma swèε gūn,

23 ama ma è iko pānden kú ma mèε gūn, àdigō zī ká kū iko kū à kú ma laasun gūnwo, akū má na durunna iko kū à kú ma mèε gūn pì ɔĩ.

24 Makū wēndade ina, dí mé aní ma sí ma mē kū à ma kpa gai dí ɔĩ?

25 Ma sáabu kē kū Ludao! Kū ó Dikiri Yesu Kirisi gbānao. Len má de zò ũ Luda dokanε ma laasun gūn le, akūsō má de zò ũ durunna ikoonε ma dàa gūn.

8

Zìblena kū Luda Nini gbānao

1 Yákpate ni gbē kū ò kú Kirisi Yesu gūnnō ble doro,

2 zaakū kunna Kirisi Yesu gūn Luda Nini kū àdi wēndi kpámma gbāna ma bo durunna kū gao ikon.

3 Yā kū Musa doka dí fō à kèro bisāsiri gbānasarike yāi, Luda kē. À a zīda Né zī bisāsiri ũ lán ókōnō durunnadenō bà durunna kēmmana yāi, akū à wé'i dà durunnaa a Né mēε pìi gāi,

4 de yā kū doka ten wete yāpura kewá, ókōnō kū ó dàa dì dowere arε doro, sé Luda Nini.

5 Gbē kū ní dàa dì doñne arenō dì laakari dō ní dà yāa, gbē kū Luda Nini dì doñne arenō dì laakari dō Luda Nini yāa.

6 Dà donnena arε bi game. Luda Nini donnena arε bi wēndi kū aafiaaomε.

7 Dà donnena arε bi iberesena kū Ludaoomε. Ade dì mì nate Luda dokanero, ani fō sero.

8 Gbē kū ní dàa dì doñne arenō yā dì ká Ludaguro.

⁹ Ákõno sõ, á dàa dì doáre arero, sé Luda Nini, tó à kú á gūn yāpura. Tó gbē Kirisi Nini vī sōro, à kun Kirisi pó ũro.

¹⁰ Tó Kirisi kú á gūn, bee tó á mè de gè ũ durunna yāi, á nini kumme,* kū Luda tò yā bò kááo nna yāi.

¹¹ Tó Luda kū à Yesu bò gan Nini kú á gūn,† Luda kū à Kirisi pìi vù gan ni wēndi kpá á mè kū à gàa pìia a Nini kū à kú á gūn gāi.

¹² A yā mé à tò ma gbēno, tena ó dàai bi tilasinlo, poyeinaame.

¹³ Tó á té á dàai, áni game. Tó a á yā vāni kenano mii dè kū Luda Nini gbānao sõ, ániḡõ kun.

¹⁴ Gbē kū Luda Nini dì doñne areno mé ò Luda nēno ũ.

¹⁵ Zaakū nini kū àdi tó ò zè ble kū vīnaaon a lèro, Luda Nini kū à tò a ḡõ Luda nēno ũn á vī, akū odì só do Ludane kū a gbānao ò pi: Baa, ó De.‡

¹⁶ Nini pìi dì o ó ninine kū Luda nēnon ó ũ.

¹⁷ Lákū a nēnon ó ũ nà, a túbiberinon ó ũ. Luda túbiberinon ó ũ, óni ble lele kū Kirisiome. Tó o wari kè káao, óniḡõ kú káao a gakuri gūn.§

Wédona Luda gakurii

¹⁸ Ma è óni fõ ò ḡoro díkīna wari lekōa kū gakuri kū Luda ni boowerε gupuraaro.

¹⁹ Luda pókenano sīnda pínki wé do a nēno bona gupuraai lakanaa sari.

²⁰ Zaakū Luda tò a pókenano ḡè pāpākenaa gūn pínki** Adi ke n poyeinaanlo, Luda mé à kè le, de n wédoinaa gūn

---

* **8:10** Yuh 6:63 † **8:11** 1Kō 3:16 ‡ **8:15** Maa 14:36 § **8:17** Gal 4:5-7 ** **8:20** Naa 3:17-19

21 andunia bo yakana kũ àtɛn zò blenɛɛ gũn, gbasa àgõ a zĩda vĩ Luda nɛno gakuri gũn.

22 Ó dõ kũ Luda pókɛnanõ sĩnda pĩnki tɛn nda kũ wãwão lán nɛ'ipõ bà ari tera.

23 Adi kɛ abiremɛ adoro, ókõno kũ ó Luda Nini vĩ zenkpɛkɛ ũno, ótɛn nda kpãni se ari Luda gõ gé ó mè litɛ à ó sí a nɛno ũ.††

24 Luda ó sura bà de ò wé dõ abirekũi. Pó kũ ò è kũ wéo bi wédõina yãn doro. Dí mé àdi wé dõ pó kũ à gĩnake à lèè?

25 Tó ó wé dõ pó kũ ódi leroi sõ, odigõ a dã kũ menaomɛ.

26 Lemɛ sõ Luda Nini di kpáwái ó gbãnasarikɛ gũn, zaakũ ó aduakɛna dõ a zéaro, akũ Luda Nini di kúte kewɛɛ Ludanɛ kũ ndana kũ a yã gè onalao.

27 Luda di nèse gũn e, akũsõ à a Nini laasun dõ, zaakũ Luda Nini di kúte kɛ Luda gbɛnoɛ lákũ Luda yei nàmɛ.

28 Ó dõ kũ yã sĩnda pĩnki di bo mana gbɛ kũ ò ye Ludainõɛ, gbɛ kũ à n sísí à n sé lákũ àtɛn wɛtɛ nàno.

29 Zaakũ Luda díte zaa káaku kũ gbɛ kũ à gĩnake à n dõno bokõa kũ a Néo, de àgõ de daudu ũ dakũna dasino té.

30 Gbɛ kũ à n díte zaa káaku pìnõn à n sísí, akũ à tò yã bò kũ gbɛ kũ à n sísí pìnõo nna, akũ à tò gbɛ kũ yã bò kũnwo nna pìnõ gõ gakuri vĩ.

Yenyĩ kũ Luda vĩ kũoo Kirisi Yesu gũn

31 Óni o deramɛ yã birenõ musuu? Lákũ Luda zè kũoo nà, dí mé ani fõ à kpáwɛɛɛ?

32 Lákũ adi gí kũ a zĩda Néoro nà à a kpà ó pĩnki yã, ani gí pó sĩnda pĩnki naawɛɛ gba ũ sǐi yá?

†† 8:23 2Kõ 5:2-5

³³ Dí mé ani gbē kū Luda ń sēno káara kee? Luda mé àdi tò yā bò kúnwo nna.

³⁴ Dí mé ani yā daólaa? Kirisi Yesu gà, kū à de abirekūla à èra à fùte, à kú Luda ɔplai, àten kúte kenewete.

³⁵ Bó mé ani ó kēkōa kū Kirisi yenyīoo? Wari ke mē'ūmma ke wētāmmana ke nà ke takasi ke kari ke fēneda, ń ke ni fō yá?

³⁶ À kēna Luda yān ò pì:
N yāi ó kú ga léi zaa kɔnkɔ ari ɔkɔsi,
òdi ó dite lán sā kū oni ń kùtu kpánɔ bà.‡‡

³⁷ Yā bireno gūn pínki ó de zìblerila kū gbē kū à yewái gbānao.

³⁸ Zaakū má dō sānsān kū ga ke wēndi ke malaikanɔ ke tānanɔ ke tera yā ke zia yā ke gbānadenɔ

³⁹ ke musu pónɔ ke zīte pónɔ ke Luda pókēna pāndenɔ, ń ke ni fō à ó kēkōa kū yenyī kū Luda vī kūooro kunna ó Dikiri Kirisi Yesu gūn.

9

Luda Isarailanɔ sēna a gbēnɔ ũ

¹ Maten yāpura o Kirisi gūmme, mádi éke toro. Ma laasun di we kū Luda Ninio se.

² Ma pɔsira kē zōkō, ma nēsese digō yakana gɔɔ sīnda pínki.

³ Mani fō mà wé ke Ludaa à ma bo Kirisi gūn, à láari kema ma Isaraila dakenɔ gēne ũ.

⁴ Mókōnon Luda ń sé a néno ũ,* à a gakuri mōhne, a bàka kú kúnwo, à a doka kpámma, à donyīkenaa dàhne, à lé sēhne.

‡‡ 8:36 Zab 44:22 * 9:4 Bon 4:22

⁵ Ò de Luda gbě káakunŃ burinŃ ũ, akūsŃ n̄ buri gūnn Kirisi kū à de gbě sīnda pínkila bòn bisāsiri ũ. Ākūmε Luda kū à kū ògŃ a sáabu kpá gŃrŃ sīnda pínki ũ. Aami.

⁶ Adi ke yā kū Luda ò lète pānlo, zaakū Isaraila gbě sīnda pínkime Isaraila yāpura ũro.

⁷ Adi ke Ibrahimī buri sīnda pínkime Ibrahimī pì néno ũ Luda kīnaaro, zaakū Luda ò Ibrahimīne à pì, Isaaku burinŃ onigŃ piīne a burinŃ ũ.†

⁸ Lemε adi ke né kū à n̄ í kū pŃyeinaaonŃmε Luda néno ũro, né kū à n̄ í Luda lésena a musunŃmε buri pìno ũ.

⁹ Zaakū Luda lé sè à pì: Mani era mà su ziki mandara'i, Sara ni né i gŃgbě ũ.‡

¹⁰⁻¹² Adi ke abire adoro. Luda di gbēno sé lākū a pŃyenyīnaa bàme, adi ke n̄ yākena yāinlo, kū à n̄ sísi yāime. Lemε kū Rebeka sikanŃ nŃŃ s̄i kū ó dizi káaku Isaakuo, ari àgŃ gé n̄ i, ari ògŃ gé yā mana ke a vāni ke, Luda pì Rebekane, a kū à bŃ káaku nigŃ né ũ gbě kpēdenε.§

¹³ Lākū ò kè Luda yān nà ò pì:

Má ye Yakubui,

Isau sŃ, ma gii.**

¹⁴ Óni pì derameε? Yā vāni kú Luda kīnaan yá? Lenlo fá!

¹⁵ Zaakū à pì Musane,

gbě kū á ye à sùru ke kāaon áni keo,

akūsŃ gbě kū á ye à wēnda dŃnen áni dŃne.††

---

† 9:7 Naa 21:12 ‡ 9:9 Naa 18:10 § 9:10-12 Naa 25:23 ** 9:13
Mal 1:2-3 †† 9:15 Bon 33:19

16 A yā mé à tò Luda gbēnŃ sēna dí bo bisāsirinŃ pŃyeinaa gāiro ke n kokarikenan, à bŃ Luda sùru gūmmē.

17 Zaakū Luda ò Firi'aunanē a yān à pì: Ma n ka kpatan de mà a gbāna mŃ gbēnŃnē n musumē, ò ma tŃ kpá andunia gūn pínki.††

18 Lemē gbē kū à ye à sùru ke kāaon àdi ke kāao lē, akūsŃ gbē kū à ye à a sā gbāgbān àdi gbāgbā.

Luda pŃfē kū a sùruuo

19 Á gbēke ni ma la, bŃyāi Luda tēn gbēnŃ taari le dŃŃ? Dí mé ani fŃ à gí Luda pŃyenyīnaaii?

20 MŃkŃn bisāsiri ina, díme n ũ gbasa n yā sí Ludalaa? Oro ni a bŃri la à pì: BŃyāi n ma bo lán dí bà yá?

21 OrobŃri zé vī à oro sāde kū a sāsario bo kū ē dokŃnŃ kū à tòtooroŃ?

22 Tó Luda ye à a pŃfē mŃnē de ò a gbāna dŃ, akū à mēna zŃkŃŃ kē kū gbē kū ò de à pŃfē kiparíma à n kakatēnŃ sŃ bi!

23 Tó à abire pì kē, de ókŃnŃ kū à sùru kē kŃoŃnŃ a gakuri zŃkŃŃ dŃ sŃ bi, ókŃnŃ kū à gīnake à ó kéke de ò gē a gakuri pì gūnnŃ!

24 Gbē kū Luda n sísí à n sé pìnŃn ó ũ. Adi ke YudanŃmē ntēnerŃ, kū buri pāndenŃomē se.

25 Lákū Luda ò annabi Osea takadan nà à pì: Buri kū ò de ma gbēnŃ ũronŃn mani pìnē ma gbēnŃ.

Buri kū má yeñyīronŃn manigŃ yeñyī.

26 Gu kū Luda pìnē ò de a gbēnŃ ũro, gwen oni n sísí Luda Wēndide pì néno.

27 Isaya wiki lē IsarailanŃ yā musu à pì:

---

†† 9:17 Bon 9:16

Bee tó Isarailanɔn dasi
 lán ísirale b̀usu'atē bà,
 n̄ kpara kũ à g̀ò mé ani bo.

²⁸ Zaakũ Dikiri ni yã kũ à ò ke andunia gũn,
 akũs̄ ani a mì de zena sarime.

²⁹ Lákũ Isaya gĩnake à ò nà à pì:

Tó Dikiri Zĩkaride dí ó buri kenɔ tó yãro,
 de o g̀ò lán Sɔdɔmudenɔ bà,
 de o ke lán Gɔmɔradenɔ bà.

Isarailanɔ gina Kirisi baaruui

³⁰ Óni pi derame s̄aa? Buri pãndenɔ ten wete
 Luda tó yã bo kũńwo nnaro, akũ à tò à bò kũńwo
 nna. À tò yã bò kũńwo nna a náani kũ ò kè yãi.

³¹ Isarailanɔ s̄ò ten wete Luda tó yã bo kũńwo
 nna doka musu, akũ adi bo kũńwo nnaro.

³² Bóyãii? kũ ò ye Luda tó yã bo kũńwo nna n̄
 yãkenaaa yãime, adi ke a náanikena yãinlo. Ò g̀èè
 s̄i gbè kũ àdi n̄ p̄ate

³³ lákũ ò kè Luda yãn nà:

N̄ gwa, maten gbè kũ àdi tó ò g̀è sí dite Zaiɔ,
 gbèsi kũ àdi tó ò fu.

Wé'i ni gbè kũ à a náani kè kũro.

10

¹ Ma gbẽnɔ, yã kũ má yei ma swèè gũn mateni a
 wé ke Ludaame Isarailanɔ surabana ũ.

² Mani f̄s mà n̄ sèeda ke kũ ò kokari v̄i kũ Luda
 yão, ama n̄ wé k̄enaro.

³ Zaakũ ò d̄s̄ deran Luda dì tó yã bo kũńwo nna
 nàro, akũ òdiḡ wete yã bo kũńwo nna kũ n̄ z̄ida
 gbãnao. Deran Luda dì tó yã bo kũńwo nna nà, odi
 wero.

⁴ Zaakū Kirisi Musa doka lé pàpa, de yā bo kū gbē sīnda pínki kū à a náani kèò nname.

Surabana bi gbē sīnda pínki póme

⁵ Deran doka di tó yā bo kúnwo nna nàn Musa ò a takadan à pì, gbē kū à yā pì kè mé ani wèndi le a gūn.

⁶ Lákū ludanaanikēnaa di tó yā bo kúnwo nna nà kēna a yān à pì:

Ñsun o n nēsen ò pi,

dí mé ani gé ludambe à Kirisi kiparo,

⁷ ke dí mé ani gé gyāwān à Kirisi bo ganlo.

⁸ Yā kū à òon dí:

Yā pì kú kúnwo kāni,

à kú n lén kú n nēseεo.*

Ludanaanikēna yā kū odì a waazi ken yā pì ũ.

⁹ Tó n ò kú léo gupuraa kú Yesume Dikiri ũ, akūsō n sī n swèn kú Luda a bò gan, ani n sura ba.

¹⁰ Zaakū yā pì sina n swèn mé àdi tó yā bo kúnwo nna, akūsō yā pì ona kú n léo mé àdi n sura ba.

¹¹ À kēna Luda yān ò pì, wé'i ni gbē kū àtēni a náani ke kú zikiro.

¹² Yudanō kú buri pāndenō donadona kōnero, zaakū n pínki Dikiri dokōnōme, àdi karana ke gbē kú òdi a sísinōne n pínki.

¹³ Zaakū Dikiri sísirinō ni bo n pínki.

¹⁴ Deran gbēnō ni a sīsi a náanikēnaa sarii? Deran oni a náani ke a yāmanaa sarii? Deran oni a yā ma waazikerii sarii?

¹⁵ Tó òdi waazikerinō zīm̄maro, deran oni waazi kéne nàa? À kēna Luda yān ò pì: Baarun-nakparinō suna di kéne nna fá!

---

* **10:8** Dok 30:12-14

16 Ama adi ke gbě sīnda pínki mé à baaru nna pì sìro. Akū Isaya pì: Dikiri, dí mé à ó yā sīi?

17 Leme ludanaanikēnaa di bo a yāmana kīnaame, yā pì sō bi Kirisi yāme.

18 Ma pì yóó! Odi manloo? Ò mà.

Ń kòtoo dà anduniala pínki,
ń yā'onaa gèè ari zīte léa.†

19 Ma pì yóó! IsarailanŃ dí dōro yá? Káaku gĩa Musa pì:

Mani tó ò gōba kpá kū buri kū ò de ma gbě ūronŃ,
mani tó ń pŃ fē bisāsiri wésiradenŃ yā musu.

20 Akū Isaya Luda yā ò kū kùgbānao à pì:

Gbě kū odi ma ki weteronŃ mé ò ma le,
ma a zīda m̀ gbě kū odi ma gbekaronŃe.

21 IsarailanŃ yā musu à pì:

Zaa kŃnkŃ ari ɔkŃsi ma ɔ d̀ buri sāgbānade kū ò
fēna kūmaonŃe.

11

Luda dí IsarailanŃ zukūnaro

1 Ma pì yóó? Luda a zīda gběno zùkūnan yá? Lenlo fá! Makū bi Isaraila burin ma ũ. Ibrahimī burin ma ũ Biliaminu buri gūn.*

2 Luda dí a gbě kū à gīnake à ń dōno zukūnaro. Á Iliasu yā kū à kēna Luda yān díkīna dōroo? Kū à gèè kū IsarailanŃ yāo Luda kīnaa à pì:

3 Dikiri, ò n annabinŃ dède, ò n gbagbakinŃ gbòro. Makū mé ma gō mado, akū òteni ma wee.†

4 Luda pì Iliasune deramee? À pì, á gbě kū odi kúte BaalineronŃ kūna a pó ũ gběnon dúbu suppla.‡

† 10:18 Zab 19:4 * 11:1 Flp 3:5 † 11:3 1Ki 19:10 ‡ 11:4 1Ki 19:18

⁵ Leme do ń gbẽ kpara kũ Luda ń sé a gbẽke gũnno kpé kun ari gbāra.

⁶ Lákũ à ń sé a gbẽke gũn nà, adi ke ń yākena yāinlo. Tó lenlo, de Luda gbẽke nigõ gbẽke ũro.

⁷ Deran gwee? Isarailano dí yā kũ òten wete lero, ama ń gbẽ kũ Luda ń sénò lè. ń gbẽ kũ ò gõno sã tàta,

⁸ lákũ à kēna Luda yān nà ò pì:
Luda iwēza dàńne,
akũ ń wé dí gu ero,
ń sã dí yā maro ari kũ a gbārao.

⁹ Dauda pì do:

ń dikpekēna gõńne tankute ũ à ń kũ,
à gõńne gēsiki ũ de à yā lúńne.

¹⁰ ń wé sisi de òsun gu ero,
ń wó gõ kokona goro sīnda pínki. §

¹¹ Ma pì yóo? Kũ Isarailano gēe si, ò lēte sānsānn yá? Lenlo fá! ń taarinò yāin Luda buri pāndenò sura bà, de Isarailano gõba kpá kũńwo yāi.

¹² Lákũ ń taarinò mé à tò andunia karanaa lè nà, akūsõ ń funa mé à tò buri pāndenò karanaa lè, oni ń lé papana yā o do yá?

Buri pāndenò surabanaa

¹³ Maten yā o ákõno buri pāndenone sà. Lákũ má de zìri ũ buri pāndenò kīnaa nà, madì ìa dā ma zìrikēna yā musu,

¹⁴ de mà a zīda burino nēse vute ò gõba kpá, mà ń gbẽkenò sura ba.

¹⁵ Zaakũ Luda gina Isarailanoi mé à tò andunia kè kāao nna, tó à èra à ń sí do, abire nigõ de deramēe? Abire nigõ bi wēndi ũ gēnne.

16 Tó ò burapɔ káaku kpà Ludaa, a kpara gò arubarika pò ùmε. Tó lí zīni de Luda pò ũ, a gǎnɔn de a pò ùmε se.

17 Luda kù lí yǎpura gǎ kenɔ zòzɔ, akū à mɔkɔn kū n de kùnne lí ũ pè a gbèn, de ñgɔ kun kū kù lí mana zīni gbānao.

18 Ñsun kù lí yǎpura gǎ kū à zòzɔnɔ gya boro. N ke dera nten ĩa dǎa? N kún lí zīni yǎimε, adi ke lí zīni mé à kun n yǎiro.

19 ĩni pi, à lígǎa pìnɔ zòzɔ de à n pé n gbèn yǎimε.

20 Lemε, ama à n zòzɔ kū odi a náani kero yǎi. Mɔkɔn sɔ, n zeki lè kū nten Luda náani ke yǎi. Ñsun n zīda biro. N laakari ke!

21 Lákū Luda dí gí kù lí yǎpura gǎnɔ zòzɔiro nà, ani gí n zǎi sero.

22 N gwa lákū Luda mana nà, akūsɔ à pásī. À pásī kū gbè kū ò fùanɔ, akū à mananne, tó n ze kū a manakenaao. Tó lenlo, ani n zǎmε se.

23 Tó Isarailanɔ n ludanaanikenasari tò, ani era à n pé n gbèmmε, zaakū à n pena n gbèn gbāna vī.

24 Tó Luda n zò kùnne lía à n pe kù lí yǎpuraa lákū òdi kero nà, kù lí gǎ yǎpuraanɔ era à pena n zīda lía zé vī de abirelaroo?

Isarailanɔ surabana kpεde

25 Ma gbènɔ, má ye àgɔ asiriyǎ díkīna dɔ, de á wé súnngɔ sira à á zīda dite ĩadārinɔ ũro yǎi. Isaraila kparanɔ sǎgbāna kù gīa ari buri pǎndenɔ gēna kpata kū à bò Luda kīnaa gūn lé gɔ ká.

26 Abire gbera Luda ni Isarailanɔ sura ba n pínki lákū à kēna Luda yǎn nà kū ò pì:
Surabari ni bo Zaiɔ,

ani Yakubu burinƆ kēkōa kū ludadōnasario.

²⁷ Ma bàka kunna kūńwo yān gwe

gɔrɔ kū mani n durunna kēm̄ma.

²⁸ Baaru nna pì yā musu ò de Luda ibeɛɛnƆ ũ á yāi.

Luda gbēnƆ sēna yā musu ò de Luda yenyĩdenƆ ũ n dizi káakunƆ yāi.

²⁹ Zaakū Luda gbanƆ kū gbē kū à n sísí à n sēnƆ dì sí lítéro.

³⁰ ÁkōnƆ buri pāndenƆ ádi Luda yā ma yāro. Tera sà Luda sùru kè kááo kū IsarailanƆ dí a yā maro yāi.

³¹ Len IsarailanƆ gí Luda yā mai le tera, de Luda le à sùru ke kááo gbasa à sùru ke kūńwo.

³² Luda yādasarike kpà gbē sīnda pínkia de à le à sùru ke kūńwo n pínki yāime.

Luda sáabukpanaa

³³ Luda òndō kū a dōnaao zōkōke kà zà fá!

Gbēke ni f̄s à bo yā kū à zèo asiriario.

Oni f̄s ò a d̄orɔ d̄oro.

³⁴ Dí mé à Dikiri laasun dōƆ?

Dí mé à yā dànɛ a lédammari ũu?

³⁵ Dí fīna mé à dɔ Ludaa kū ani bonɛɛ?***

³⁶ Pó sīnda pínki bò a kīnaame,

ò kun kū a gbānao,

akūsō ò kun a pó ũ.††

Ògō a tó bo gɔrɔ sīnda pínki. Aami.

12

Zīkena Ludane

*** 11:35 Ayu 41:11 †† 11:36 1Kō 8:6

¹ Abire yāi ma gbēno, lākū Luda ó wēnda dō le nà, ma wé kèáwa à á zīda kpáa sa'opɔ bēne mamberusari kū àdi káagu ũ. Àkūme á donyīkena a zéa ũ.

² Àsun té andunia tera dí ágbairo. À tó Luda á dà lite, á laakari le à gō dufu de à le à a poyenyīna dō, yā kū à mana, akū à nna, akū à papana.

³ Gba kū Luda dàmenε yāin maten o á pínkinε, àsun á zīda mana bo de a mana lélaro. Á baadi a zīda dite a yāpura lén, lākū Luda a gbà zé à a náani ke nà.

⁴ Bisāsiri mè mèn do gunɔ vī dasi, n baadi kū a zīome.

⁵ Lεme, bee kū ó dasikeo, ó mè dokōno Kirisi gūmme, mègu dakenon ó ũ.*

⁶ Ó gba bò donadona kōne lākū Luda dàwεε nà a gbēke gūn.† Tó annabikεyā'ona gban n vī, n ke n ludanaanikena lén.

⁷ Tó zīrikεnaame, n ke. Tó yādannεnaame, n dańε.

⁸ Tó lédammaame, n dańma. Tó gbadanaame, n da araga. Tó don'aredekεme, n ke kū kokario. Tó wēndadōnnεnaame, n dōńε kū ponnao.

⁹ À kù yenyī gō manafiki sari. À kpe li yā vāninε, à ze kū yā manao.

¹⁰ Àgō nna kū kōo kō gbēno ũ. Àgō wāna kū bèerelikōnεnaao.

¹¹ Àgō kokari vī ma'ā sari, á mè gō wāna Dikiri zī gūn.

¹² À ponna ke yā kū á wé doi yā musu. À mena fō warikεnaa gūn. À mè kpá wékenaaa.

* 12:5 1Kō 12:12 † 12:6 1Kō 12:4-11

13 À kpányĩ ke Luda gbě kũ pò ten kĩármanone. Àgõ nibo ke.

14 À sa mana o á wétãmmarinone. À sa mana oñne, àsun ñ káro.‡

15 À ponna ke kũ ponnakerinoo. À so do kũ soḍorinoo.

16 Àgõ kú kũ kso nna. Àsun á zĩda biro. À gbenna kpá kũ takasidenoo. Ásun á zĩda dite yãḍrinoo ũro. §

17 Ásun yã vãni fĩna bo kũ a vãnioro. Àgõ yã kũ à mana gbě sĩnda pĩnkinε ke.

18 Tó ani sí ke, tó á a zé vĩ, àgõ nna kũ gbě sĩnda pĩnkio.

19 Ma gbě yenyĩdeno, àsun mɔra ká gbẽaro, à a tó kũ Ludao. À kēna Luda yãn ò pì:

Dikiri pì, akãa mé áni fĩna bońma,
akãa mé áni fĩna bońma.

20 Tó nà teni n ibere de, ñ poble kpáa. Tó ímimε sõ, ñ a gba í. Tó n kè le, nteni a o káne a lémmε.**

21 Ñsun tó yã vãni zĩ blemmaro. Ñ zĩ blea kũ yã manao.

13

Mĩnatena bũsu gbãnadenone

1 Gbě sĩnda pĩnki mì nate bũsu gbãnadenone, za-akũ iko ke kun Luda lé sariro. Luda mé à gbãnade kũ ò kunno òtε ñ pĩnki.

2 Abire yãĩ gbě kũ à bò gbãnade yã kpε, ade bò Luda yãditena kpemε. Gbě kũ à bò ñ kpεno ñ zĩda dà yãmmε.

---

‡ 12:14 Luk 6:28 § 12:16 Yaa 3:7 ** 12:20 Yaa 25:21-22

³ Adi ke yāmanakerinŃ mé òdi vīna ke kpatab-
lerinŃero, sé yāvānikerinŃ. Tó n̄ ye gbānadeno
vīna danyīro, n̄ yā mana ke, ani n̄ sáabu kpá.

⁴ Gbānade bi Luda zīkeriime n̄ aafia yāi. Tó n̄
yā vāni kè s̄, n̄ vīna kenε, zaakū à fēneda lokona
pānlo. Luda zīkeriime, àdi fīna bone yāvānikeriia.

⁵ Abire yāi à mana à mì nateíne. Adi ke
wétāmma yāi adonlo, á laasun yāime d̄.

⁶ Abire yāin adì be'oḡo kpá d̄, zaakū gbānadeno
bi Luda zīkerinŃme, òten zī pì kenεme.

⁷ À baadi fīna boíne pínki. À be'oḡo kpá a siríia, à
á laganŃ takada sí d̄. À mì nate gbē kū à de à mì
natεεεε. À gbē kū à de à a yā da yā da.*

Ḡo kà k̄ani, òḡo yek̄o

⁸ Àsun gbēke fīna séro, sé yek̄oina fīna baasiro.
Gbē kū à ye a gbēdakei, Luda doka pèkerεame.

⁹ Ò pì, òsun zina kero, òsun gbē dero, òsun kpāni
oro, òsun gbē p̄ni dero.† Yā p̄inŃ kū yādítēna pānde
kū ò kunnŃ pínki kú yā dí gūmmε, ò pì: N̄ḡo ye n̄
gbēdakei lán n̄ zīda wēndii bà.

¹⁰ Yenyī dì tó gbē yā vāni kè a gbēdakenεro.
Yenyīme Luda doka papana ū.

¹¹ À ke le, zaakū á ḡo kū ó kúa dík̄ina d̄. Á vuna
in ḡo kà, zaakū ó surabanaa kà k̄ani tera de ḡo
kū o Yesu náani kèla.

¹² Gu s̄i à kà z̄, gudŃnaa kà k̄ani. Ò mì kē gusira
yānŃa ò gupura ḡo kebŃnŃ s̄ete.

* **13:7** Mat 22:21 † **13:9** Bon 20:13-17

9 Zaa kū Kirisi gà à vù de àgõ de gyāwāndeno kū gbē bēnenō Dikiri ūmε.

10 Kū nteni n gbēndo taari e sō bi? Mōkōn sō, à kè dera nteni n gbēndo gya bo sō? Luda nigō vutena a tintinnwa, ó pínki óni bo ò ze a are,†

11 lākū à kēna Luda yān nà Dikiri pì:
Kū ma kunnao, gbē sīnda pínki ni kútemene,
gbē sīnda pínki ni ma ludakena dō.

12 Len baadi ni a zīda yā baba Ludanε le.

Àsun yā kū ani tó a gbēndo fu kero

13 Abire yāi òsun kō taari e doro. Kū ani kō taari e, à zeo kū áni yā kū ani tó à á gbēndo fu kero.

14 Kunna Dikiri Yesu gūn má dō sānsān kū póble ke dīgō gbāsī a zīdaro. Ama tó gbē dìte kū pó gbāsī, akū àdigō gbāsīne.

15 Tó n n gbēndo nēsεε yàkanε pó kū n blè yāi, n yenyī vīnero. Póble kū n blè yāi òsun gbē kū Kirisi gà a yāi kakatero.

16 Àsun tó ò pó kū a è à mana gya boárero,

17 zaa kū kpata kū à bò Luda kīnaa bi póblena kū pómīnaao yānlo. Yākēna a zéa kū aafiaao kū pōnna kū Luda Nini dì inneo yāmε.

18 Gbē kū àten do Kirisii lán abirekū bà yā dì ká Ludagu, akūsō bisāsiri dì a sáabu kpá.

19 Abire yāi ògō kō aafia wete ògō gbāna karakōne.

20 Òsun Luda zī yaka póble yāiro. Póble sīnda pínki manamε, ama pó kū ani tó n gbēndo fu blena manaro.

21 Nōbōsonaan yá, wēmīnaan yá, yā kū ani tó n gbēndo fu pínki, à mana ò tēmε.

† 14:10 2Kō 5:10

22 Pó kũ ní náani kèè, ò tó à gõnnε kũ Ludao. Arubarikaden gbẽ kũ adi a zĩda taari e kũ pó kũ à zèoro ũ.

23 Tó gbẽ ten sika ke póble kũ àten blea sõ, à a zĩda dà yãmmε, kũ adi kõ sé kũ a ludanaanikenaaro yã. Yã kũ adi kõ sé kũ gbẽ ludanaanikenaaro bi durunnamε.

15

Ògõ yekõsi wédõna Ludai gũn

1 Ókõnõ kũ ó gbãna ludanaanikena gũnnõ, séde ò gbẽ kũ ò gbãnarono sé lei ní gbãnasarike gũn. Òsungõ ó poyeina kero.

2 Ó baadi gõ yã kũ ani ke a gbẽdakenε nna ke a bona mana yãl kũ a zĩnipetenaao.

3 Zaakũ Kirisi dì a zĩda poyeina kero. À kèna Luda yãn ò pì, gbẽnõ dõkena kũ Ludao gõnnε.*

4 Yã kũ ò kè yã pínki, ò kè lédanawá yãimε. Luda yã pì ò ó gba mena, àdi ó gba swèè de ògõ tãmaa vĩ.

5 Luda kũ àdi ní gba mena à ní gba swèè tó àgõ nèèdokõnõ vĩ kũ kõo lákũ Kirisi Yesu pó bà,

6 de à Luda ó Dikiri Yesu Kirisi De tó bo kũ nèèdokõnõ kũ lédokõnõ.

7 À kõ sí lákũ Kirisi á sí nà Luda tóbona yã.

8 Maten oáre, Kirisi gò zìri ũ Yudanõne de à lé kũ Luda sè ní dizi káakunõne papa, ògõ dõ kũ Luda náani vĩ,

9 buri pãndenõ sõ Luda tó bo a sùru yãl lákũ à kèna Luda yãn nà ò pì:

A yã mé à tò mani n sáabu kpá burinõ té,

* 15:3 Zab 69:9

mani n tó kpá.†

10 Ò pì dɔ:

Burinɔ, à pɔnna ke kũ Luda gbẽnɔ.

11 Ò pì dɔ:

Ákõnɔ buri sɪnda pínki, à Dikiri tó kpá,
ákõnɔ bùsu gbẽnɔ sɪnda pínki à a táaki lé.‡

12 Isaya pì dɔ:

Yese zĩni ni bòtɔ pá,
ani fute à kí ble buri pāndenɔa,
onigõ wé dɔi.

13 Luda kũ gbẽ sɪnda pínki wé dɔi tó pɔnna
pɛkɛɛáwa kũ aafiao a náani kũ áten ke yāi, de á
wédɔina kara kũ a Nini gbānao.

Pɔlu zĩkena Ludanɛ

14 Ma gbẽnɔ, má dõ sãnsãn kũ manake pɛkɛɛáwa,
á yā sɪnda pínki dõ swáswa, áni fõ à lé dakõa.

15 Ma takada dí kēnaa gũn ma yākenɔ kè kũ
swègbānao ditena de àgõ dɔágu yāi, zaakũ Luda ma
gba zé

16 ma gõ Kirisi Yesu zĩkeri ũ buri pāndenɔne.
Maten baaru kũ à bò Luda kĩnaa kpáinne, de ní
kunna gõ adona Luda Nini gāi, ò gõ Ludanɛ sa'obo
kũ àdi káagu ũ.

17 Kunna Kirisi Yesu gũn maten ĩa dā zĩ kũ maten
ke Ludanɛ yā musu.

18 Zaakũ má yāke ona vīro, tó adi ke yā kũ Kirisi
kè ma kĩnaa baasiro. À tò buri pāndenɔ Luda yā mà
ma yā'ona kũ ma yākenaao gāi

19 kũ sèedanɔ kũ daboyānɔ gbānao kũ Luda Nini
gbānao. Bona Yurusalemu ma lika wēte kũ wēteo

† 15:9 Zab 18:49   ‡ 15:11 Zab 117:1

ari Ilirikumu b̀sun, ma Kirisi baaru kp̀kpaa k̀ papana.

²⁰ Madig̃o ye mà baaru nna p̀ kp̀ gu k̀ òdi Kirisi ỳ ma zikiro, de m̀sun bú ba gb̃e p̀nde g̀nlo ỳi.

²¹ Lákũ à k̀ena Luda ỳn nà ò p̀: Gb̃e k̀ odi a ỳ óne ỳrono wé ni k̀, gb̃e k̀ odi a baaru ma ỳrono ni d̀ro d̃.

²² Ỳ k̀ àdig̃o kp̀ ma suna á k̀naane g̀n baaak̃n gwe. §

²³ À kà w̃e ũgbangba k̀ madig̃o ye mà su á gwa. Tera sà lákũ ỳke dí g̃m̃ene b̀su dík̃ñano g̀n doro nà,

²⁴ má t̃maa ṽi ò wé sik̃le sà ma gena Sapaini b̀sun g̀n. Tó ma g̃ro pla k̀ k̃áo k̀ p̃nnao, áni zé kem̃ene gena gwe.

²⁵ Tera la maten gé k̀ kp̀anỹo Luda gb̃eñone Yurusalemu, **

²⁶ zaakũ gb̃e k̀ ò k̀ Masedonia k̀ Girisino z̀o ò Luda gb̃e takaside k̀ ò k̀ Yurusalemuno k̃amaza ke.

²⁷ Ò z̀o, ama tilasim̃e. Lákũ Yudaño Luda aruzek̃e kp̀atete buri p̀ndeñone nà, à mana buri p̀ndeño ñ andunia aruzek̃e kp̀atete Yudañone se. ††

²⁸ Tó ma gba p̀i ññe ñ õi ma l̃ka, ma gena Sapaini g̀n mani bo á k̀naa.

²⁹ Má d̃ k̀ tó mani su á k̀naa, mani suáre k̀ Kirisi arubarikaao papaname.

³⁰ Ma gb̃eño, ma naáre ó Dikiri Yesu Kirisii k̀ yenỹi k̀ Luda Nini dì kp̀ám̃ao, à fute à ze à Luda wé ke k̀mao,

---

§ 15:22 Rom 1:13   ** 15:25 1K̃o 16:1   †† 15:27 1K̃o 9:11

³¹ de à ma bo Yudea Yesusaridenɔ ɔĩ, de zĩ kũ mani ke Yurusalemu Luda gbẽno té keñne nna,

³² gbasa mà á le kũ ponnao, tó Luda wè, mani su kámma bo á kĩnaa.

³³ Luda Aafiade gɔ kú kááo á pínki. Aami!

16

Fɔkpammanaa

¹ Mateni ó dāre Febe, Kenkerεa sɔsi gbẽno zĩri naáre á ɔĩ.

² À a sí Dikiri gũn, lákũ à mana Luda gbẽno ke kũ kɔo nà. À kpáí kũ pɔ kũ à yei á kĩnaao pínki, zaakũ à kpà gbẽnoɔi dasi kũ makũo se.

³ À fɔ kpá Pirisila kũ Akilaooa. Ma zĩkeri dakenɔme Kirisi Yesu zĩ gũn.*

⁴ Ò sì ò n zĩda da kari gũn ma yāi. Adi ke makũme madoro, buri pānde sɔsinɔ gbẽno teni n sáabu kpá pínki dɔ.

⁵ À fɔ kpá sɔsi gbẽ kũ òdigɔ kɔ kakara n ɔnnɔa.

À fɔ kpá ma gbẽ yenyĩde Epenetua, àkũ kũ à Kirisi náani kè Asia bùsun káaku.

⁶ À fɔ kpá Mariamaa, àkũ kũ à zĩ kèáre manamana.

⁷ À fɔ kpá Andarɔniku kũ Yuniaooa. Ma buri dake kũ ò ó dá kpésiran lɛlɛnɔme. Ò tó bò Luda zĩrinɔ té, akũsɔ ò kú Kirisi gũn ma ā.

⁸ À fɔ kpá Ampliatu kũ à de ma gbẽ yenyĩde ũ Dikiri gũnwa.

⁹ À fɔ kpá Ubanu kũ à de ó zĩkeri dake ũ Kirisi zĩ gũnwa kũ ma gbẽ yenyĩde Satakio.

---

* 16:3 Zĩr 18:2

10 À fɔ kpá Apεε kŭ à zεna gbāna Kirisi gŭnwa.

À fɔ kpá Arisitɔbulu bedenɔa.

11 À fɔ kpá ma Yuda dake Herɔdiɔa.

À fɔ kpá Nasisu bede kŭ ò kú Dikiri gŭnnɔa.

12 À fɔ kpá Tirifena kŭ Tirifosaooa. Nɔgbē pìno dì zī kε Dikirinε manamana.

À fɔ kpá Pεsia. Nɔgbē yenyīde pì zī kε Dikirinε manamāna.

13 À fɔ kpá Rufu kŭ à bò ado Dikiri zī gŭnwa kŭ a da kŭ maten gwa ma da ũo.

14 À fɔ kpá Asinkiritua kŭ Flegɔo kŭ Emesio kŭ Patarobao kŭ Emao kŭ n̄ Yesude dake kŭ ò kú lεelεno n̄ pínki.

15 À fɔ kpá Filɔlogua kŭ Yuliao kŭ Nerεuo kŭ a dāreo kŭ Ōlimpao kŭ Luda gbē kŭ ò kú lεelεno n̄ pínki.

16 À fɔ kpákɔa kŭ Luda gbēno lépemmaanao. Kirisi sɔsinɔ gbēno fɔ kpàáwa n̄ pínki.

Lézammanaa

17 Ma gbēno, maten oáre à laakari kε gbē kŭ ò bò yā kŭ a dàda kpenɔi. Òdi gbēno kēkɔa ò gbēno sāte.

À kēm̄ma,

18 zaakŭ gbē bire takano dì do ó Dikiri Kirisiiro, sé n̄ gberε yā. Òdi taarisaridenɔ sāte kŭ lénnao kŭ yādɔo.

19 Gbē sīnda pínki á m̄natena Dikirinε baaruu mà. Maten pɔnna kε á yā musu. Má ye àgɔ yā mana ɔndɔ vī àgɔ wésiradenɔ ũ yā vāni musu.

20 Luda Aafiade ni Setan dúgu zɔ á gbá zīte tera. Ó Dikiri Yesu gbēke kεáre.

21 Ma zĩkeri dake TimŃti† kũ ma buri dakeno Lusiu kũ YasŃo kũ Sosipatao fŃ kpàáwa.

22 Makũ Tetiu kũ ma takada dí kè fŃ kpàáwa Dikiri gũn.

23-24 Ma bede Gayusi‡ kũ sŃsi gbẽno ò kŃ kakara a ɔnn fŃ kpàáwa. Wẽte ɔgŃ'uteri Erasatu fŃ kpàáwa kũ ó gbẽndo Kaatuo.

Luda tŃbŃnaa

25 Tera sà Luda ni fŃ à á gba gbãna kũ Yesu Kirisi baaru kũ maten kpáo, lákũ asiriyã kũ à utena zaa káaku kũ ò bìriameneno de nà.

26 Luda kũ àdigŃ kun gŃro sĩnda pĩnki ò ò yã kũ à kēna annabinŃ takadanŃ gũn pì bo gupuraa sà, de buri sĩnda pĩnki le à ò ò Luda náani ke ò gŃ a yãmarinŃ ũ.

27 Ò Luda mèn do ɔndŃde tŃ bo Yesu Kirisi gãri ari gŃro sĩnda pĩnki! Aami.

---

† 16:21 Zĩr 16:1   ‡ 16:23-24 Zĩr 19:29

Luda yá takada kú Bisá yáo
Portions of the Holy Bible in the Busa language of
Nigeria

copyright © 2005 SIM International

Language: Bisá (Busa)

Translation by: SIM

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-10-10

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

8631d380-7d17-5581-abf9-174814e8ccc3